

Степаненко О. І.

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри обліку і оподаткування
Київського національного економічного університету
імені Вадима Гетьмана

Stepanenko Oksana

Candidate of Economic Sciences, Associate Professor,
Senior Lecturer of Accounting and Taxation Department
Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman

ОБЛІКОВИЙ АСПЕКТ ПОБУДОВИ КЛАСИФІКАЦІЇ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ

Анотація. Ефективність системи управління виробничими запасами нерозривно пов'язана із системою бухгалтерського обліку. Від якості облікової інформації залежить раціональне використання запасів у господарській діяльності підприємства. Облікова інформація є основою для прийняття стратегічних управлінських рішень. А можливість використання облікових даних забезпечується якісними властивостями самої інформації. Повнота та достовірність інформації про виробничі запаси базуються на їх чіткій класифікації, яка використовується для потреб обліку, аналізу та управління. У статті обґрунтовано теоретичні аспекти класифікації як науки та методу пізнання об'єкту. Виділено етапи створення класифікації та вимоги до її побудови. Розроблено модель інформаційних потоків виробничих запасів, які виникають на етапах їхнього руху. Обґрунтовано новий підхід до побудови облікової класифікації виробничих запасів, в основу якого покладено етапи руху запасів: надходження, використання, вибуття. Доведено, що запропонована класифікація є змістовною, інформативною та може використовуватися у практичній діяльності підприємства.

Ключові слова: класифікація, виробничі запаси, облікова інформація, інформаційні потоки, документування, класифікаційна ознака, етапи руху запасів.

Вступ та постановка проблеми. Виробничі запаси є одним із найважливіших складників активів підприємства, їм належить особливе місце у складі майна, а також вони мають значну питому вагу у структурі витрат діяльності. Основною їхньою властивістю є належність до оборотного капіталу підприємства, тобто здатність перетворення на грошові кошти впродовж одного року чи одного операційного циклу. Разом із тим у господарській діяльності запаси використовуються по-різному. Деякі з них повністю споживаються у виробничому процесі, приміром сировина та матеріали. Інші лише змінюють свою форму, наприклад допоміжні матеріали, купівельні напівфабрикати. Треті входять до складу готової продукції без жодних змін (комплектуючі вироби, запасні частини). Четверті лише сприяють виробничому процесу та не включаються до складу готових виробів, наприклад малоцінні та швидкозношувані предмети. Таким чином, необхідність придбання (створення) запасів підприємством зумовлена сутністю технологічного процесу виробництва, який полягає у тому, що виготовлення продукції здійснюється щогодини, щодня, тобто безперервно в часі. Це означає, що сировина, матеріали, енергоносії мають надходити постійно, а цього можна досягти тільки за умови створення оптимального розміру партії поставки запасів та достовірного фіксування цих фактів у системі бухгалтерського обліку.

Для забезпечення ефективного розвитку господарюючих суб'єктів та зростання їхнього виробничого потенціалу виникає необхідність створення якісно нової системи управління запасами, адже основою виробництва у будь-якій галузі економіки є постійна наявність у потрібних розмірах запасів, які повністю споживаються та мають прямий вплив на результати діяльності підприємства. Можливість використання облікових даних господарюючим суб'єктом для задоволення різноманітних інформаційних потреб та прийняття виважених економічних рішень із метою досягнення поставлених цілей забезпечується якісними властивостями самої інформації. Вирішення проблем управління

виробничими запасами тісно пов'язане з підвищенням платоспроможності та ліквідності підприємства, що є надзвичайно важливим для його ефективного функціонування, зростання ділової активності та подальшого розвитку. А тому важливою передумовою обліку виробничих запасів є створення єдиних і чітких підходів до побудови їх класифікації саме для потреб бухгалтерського обліку, економічного аналізу та управління.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз останніх наукових розробок і публікацій показав, що більшість авторів досліджує економічну сутність запасів, порядок здійснення оцінки виробничих запасів під час вибуття та на дату балансу, окреслюють проблеми, які виникають у методиці обліку. Зокрема, Т.А. Довга [1] досліджує підходи науковців до сутності оцінки як методу бухгалтерського обліку, розглядає порядок та особливості оцінки виробничих запасів під час їх оприбуткування, витрачання, відображення у фінансовій звітності; на основі системного аналізу обґрунтовує переваги та недоліки методів оцінки, доводить, що вибір методу впливає на величину фінансового результату діяльності підприємства, особливо в умовах інфляції. О.М. Кудіна [2] вдосконалює та поглиблює науково-методичні положення, шляхом розроблення практичних рекомендацій щодо управління запасами на основі логістичного підходу із застосуванням процесно-облікової моделі обліку запасів у діяльності підприємства; автором розроблено інформаційну модель обліку витрат за центрами відповідальності, яка сприятиме ефективному управлінню запасами будь-якого підприємства. Л.Ю. Шевців [3] запропоновано напрями вдосконалення облікової політики в частині виробничих запасів та побудовано схему взаємозв'язків господарських операцій, яка покладена в основу розроблення методичної моделі їх обліку.

У навчальних літературних джерелах та працях вітчизняних науковців здебільшого розглядається класифікація виробничих запасів економічного спрямування, а саме: 1) виходячи з призначення і ролі окремих видів

запасів на різних стадіях операційного циклу підприємства; 2) залежно від технічних ознак запасів; 3) відповідно до сфери діяльності суб'єкта господарювання; 4) залежно від способу включення у собівартість.

Якщо говорити про облікові класифікаційні ознаки, то вони зустрічаються нечасто. Так, О.Г. Лаврушою [4] розроблено та обґрунтовано практичне використання класифікації виробничих запасів на металургійних підприємствах. В її основу покладено їх поділ на три групи: 1) за включенням до складу готової продукції; 2) запаси, які забезпечують процес виробництва; 3) запаси, призначені для обслуговування діяльності підприємства.

Відзначаючи ґрунтовність проведених досліджень в обліку виробничих запасів, варто зазначити, що залишається велика кількість недосліджених питань, які потребують подальшого наукового й практичного опрацювання, оскільки домінуючим аспектом, який гарантує успішне ведення бізнесу, виступають саме запаси, які ефективно використовуються у виробничій та господарській діяльності підприємства.

Метою даної роботи є теоретичне обґрунтування класифікації як науки та методу пізнання об'єкту; виділення інформаційних потоків, які виникають під час руху виробничих запасів, як основи класифікаційних ознак; побудова класифікації запасів для потреб бухгалтерського обліку та доведення доцільності її практичного використання.

Результати дослідження.

Класифікація як наука лежить в основі будь-якої теорії, вона необхідна і для побудови загальних підходів у вивченні облікових процесів. Для обліку господарської діяльності передусім потрібно знайти її об'єкти, які мають бути впорядковані за певними принципами. І це стає можливим за умови побудови логічних та обґрунтованих класифікаційних рядів. Класифікація є методом пізнання об'єкту, що вивчається: чим більше ознак класифікації, тим вища міра їх вивчення, і це сприяє підвищенню ефективності управління об'єктом. Виходячи із цього, класифікація як метод групування об'єктів передбачає три етапи створення: 1) визначення ознаки, за якою здійснюється поділ; 2) порядок побудови класифікації; 3) адаптація – процедура її практичного використання.

Кожна класифікаційна ознака має володіти специфічними рисами та відповідати низці вимог:

по-перше, спеціально підібрана множина значень має забезпечувати поділ усієї сукупності досліджуваних об'єктів на відповідні складники (групи), елементи яких володіють приблизно однаковими властивостями. Таким чином, можна виділити дві категорії ознак: 1) ознаки, за якими здійснюється поділ на групи; 2) ознаки, якими відрізняються виділені одиниці.

по-друге, основа класифікації має бути зручною у практичному застосуванні, тобто забезпечувати легкість ідентифікації об'єктів.

В основу побудови облікової класифікації виробничих запасів буде покладено процедуру документального оформлення операцій на етапах їх надходження, використання та вибуття. Але, зважаючи на виняткову роль документування як джерела інформаційного забезпечення, існуюча система накопичення та узагальнення облікових даних про виробничі запаси є недосконалою. Тому, підґрунтям для виділення облікової інформації, яка буде використана під час створення класифікації, будуть авторські розробки альтернативного підходу до процесу документування виробничих запасів [5].

Документування в системі бухгалтерського обліку є особливою галуззю наукового пізнання, оскільки виступає, з одного боку, об'єктом управління, потребуючи управлінського впливу на методику та організацію процесів збирання, реєстрації, зберігання та передавання інформаційних ресурсів, а з іншого – правильною побудована форма документу дає можливість групувати (класифікувати) запаси на основних етапах їх руху. Процес документування виробничих запасів доцільно поділяти на чотири етапи: надходження (оприбуткування); наявність цінностей; витрачання (вибуття); узагальнення інформації (до моменту передачі в бухгалтерію). На кожному етапі реєстрації інформації має бути мінімальна кількість документів, які накопичують дані про рух запасів. Але для побудови класифікації зупинимось саме на етапах руху запасів (надходження, використання, вибуття) та проаналізуємо облікову інформацію, яка має бути відображена у відповідних документах (табл. 1).

Запропонований порядок документального оформлення виробничих запасів (на етапах надходження, використання, вибуття) поєднує первинний, аналітичний та синтетичний облік, сприяє багатофункціональному

Таблиця 1

Альтернативний підхід до оптимізації облікової інформації, яка використовується у процесі документування виробничих запасів на етапах їх руху

№ з/п	Назва документу	Призначення документу
<i>Надходження (придбання, створення, отримання) виробничих запасів</i>		
1	Накладна на оприбуткування виробничих запасів	Документування виробничих запасів, що надходять із різних джерел (придбані за грошові кошти у поставальників чи через підзвітних осіб; отримані безкоштовно або як внесок до статутного капіталу отримані в обмін на подібні (неподібні) цінності, виготовлені власними силами) та облік яких ведеться на рахунку 20 «Виробничі запаси» (у розрізі відповідних субрахунків). Засвідчує факт оприбуткування виробничих запасів. Основний реквізит документу – Шляхи надходження виробничих запасів: дає чітке уявлення про джерело отримання цінностей та визначає кореспонденцію рахунків під час оприбуткування. Документ показує первісну вартість отриманих запасів та її відображення на рахунках бухгалтерського обліку.
<i>Використання, вибуття виробничих запасів</i>		
2	Видаткова накладна на відпуск виробничих запасів	Документальне відображення процесу використання (вибуття) виробничих запасів за різними шляхами (передача у виробництво, реалізація за грошові кошти, безоплатна передача, внесок до статутного капіталу іншого підприємства, обмін на подібні активи), та облік яких ведеться на рахунку 20 «Виробничі запаси» (у розрізі субрахунків). Засвідчує факт вибуття виробничих запасів. Основний реквізит документу – Шляхи використання (вибуття) виробничих запасів: дає чітке уявлення про шлях вибуття запасів та визначає кореспонденцію рахунків. Документ показує собівартість виробничих запасів, які витрачені (чи вибули), та її відображення на рахунках бухгалтерського обліку.

Джерело: авторська розробка

використанню інформації, максимальному зменшенню дублювання облікових процесів та економії праці працівників бухгалтерії. Він є необтяжливим та раціональним із погляду отримання обліково-економічної інформації у такому обсязі й структурі, що задовольняє потреби і забезпечує рівновагу інтересів усіх користувачів.

Інформація, що характеризує наявність та рух виробничих запасів, є вагомим засобом зв'язку між суб'єктом управління та об'єктом господарювання. Без достовірних та повних облікових даних неможливо цілеспрямовано впливати на функціонування бізнесових структур, а тому вони є необхідним елементом управління, який виступає комплексом заходів, спрямованих на створення найбільш сприятливих умов розвитку та ведення виробництва. При цьому ефективне управління запасами забезпечує раціональне використання виробничих ресурсів та зменшення необґрунтованих утрат, чим сприяє зростанню прибутковості діяльності, а тому стає одним із фундаментальних чинників економічного зростання підприємства.

Облік виробничих запасів як складова частина процесу бухгалтерського обліку є логічною послідовністю етапів, які відбуваються у чітко визначеному порядку та не можуть бути відокремлені один від одного. На рис. 1 наведено модель, яка ілюструє порядок формування облікової інформації про наявність і рух виробничих запасів підприємства.

Велике значення для організації обліку та оцінювання виробничих запасів має їх класифікація, що забезпечує глибше вивчення складу та характеру цінностей і дає змогу посилити контроль над їх наявністю, використанням, вибуттям. Виходячи з моделі інформаційних потоків, побудуємо облікову класифікацію, яка дасть можливість групувати виробничі запаси через призму операцій, які з ними відбуваються, та їх документування. За теоретичними та класичними підходами до побудови класифікації вона має розглядатися відповідно до правил поділу понять та включати в себе такі вимоги: 1) за одного й того ж поділу (групування) об'єктів необхідно застосовувати одну й ту ж основу; 2) поділ повинен бути рівномірним, тобто кількість одиниць поділу, разом узятих, повинен дорівнювати кількості одиниць, які діляться; 3) одиниці поділу повинні взаємно виключати одна одну; 4) поділ

має бути неперервним: одиниці поділу повинні бути зрозумілими й підпорядкованими один одному та безпосередньо нижчими по відношенню до основного поняття.

Головним завданням обліку запасів на етапі придбання (створення, отримання) є їх достовірна оцінка. Виробничі запаси відображаються на рахунках обліку за первісною вартістю, яка визначається відповідно до норм П(С)БО 9 «Запаси» і залежить від способу їх надходження:

1) придбання – первісною вартістю є собівартість запасів, яка складається з фактичних витрат на їх придбання (формується на етапі отримання та оприбуткування);

2) виготовлення власними силами – первісною вартістю є собівартість їх виробництва, яка визначається відповідно до норм П(С)БО 16 «Витрати» (формується на етапі виробництва цінностей);

3) внесення до статутного капіталу – первісною вартістю є погоджена із засновниками підприємства їхня справедлива вартість;

4) одержання безкоштовно – первісною вартістю є справедлива вартість запасів;

5) виявлені у процесі інвентаризації надлишки – первісною вартістю є чиста вартість реалізації запасів (якщо вони підлягають реалізації) або вартість можливого використання (якщо вони будуть використовуватися у процесі господарської діяльності).

Виходячи із цього, виробничі запаси слід групувати за способами їх надходження на підприємство (табл. 2).

У процесі діяльності виробничі запаси можуть використовуватися для різних потреб, як виробничих, так і внутрішньогосподарських. На цьому етапі запаси доцільно групувати за ціллю (характером) використання (табл. 3).

Розглянемо детальніше, якою може бути цінність практичного використання запропонованої класифікації на етапі використання виробничих запасів. Групування запасів за ціллю (характером) використання в господарській діяльності підприємства:

для виробничих потреб – вартість запасів, використаних у виробничому процесі, визнається прямими матеріальними витратами та включається до складу собівартості готової продукції (виконаних робіт, наданих послуг) (рахунок 23 «Виробництво»);

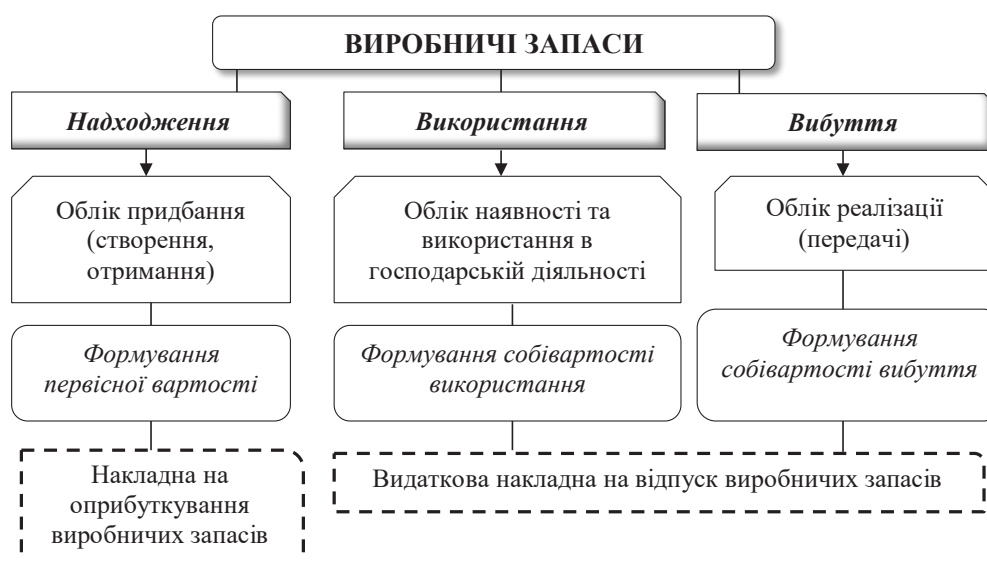

Рис. 1. Модель інформаційних потоків виробничих запасів у контексті операцій із надходження, використання, вибуття та процесу їх документування

Джерело: авторська розробка

Таблиця 2

Класифікація виробничих запасів на етапі їх надходження

Класифікаційна ознака	Групування виробничих запасів	Мета класифікації
За шляхами (джерелами) надходження	придбані за грошові кошти у постачальника	Достовірна оцінка виробничих запасів, повнота визначення первісної вартості, достовірність відображення облікової інформації в системі рахунків бухгалтерського обліку
	придбані за грошові кошти через підзвітних осіб	
	виготовлені власними силами	
	отримані як внесок до статутного капіталу	
	отримані безкоштовно	
	отримані в обмін на подібні активи	
	отримані в обмін на неподібні активи	
	отримані в результаті ліквідації (списання) основних засобів	
	отримані за результатами інвентаризації (за виявленими надлишками запасів)	

Джерело: авторська розробка

Таблиця 3

Класифікація виробничих запасів на етапі використання

Класифікаційна ознака	Групування виробничих запасів	Мета класифікації
За ціллю (характером) використання в господарській діяльності	для виробничих потреб	Достовірність формування собівартості витрачання запасів, повнота відображення облікових даних у системі рахунків бухгалтерського обліку
	для загальновиробничих потреб	
	для адміністративних потреб	
	для збутових потреб	
	для інших потреб операційної діяльності	
	для підтримання об'єктів основних засобів у робочому стані	
	для поліпшення об'єктів основних засобів (під час модернізації, реконструкції)	
	під час створення об'єктів основних засобів власними силами	

Джерело: авторська розробка

для загальновиробничих потреб – вартість запасів визнається в складі витрат діяльності в частині загальновиробничих витрат (рахунок 91 «Загальновиробничі витрати»). За правилами обліку в кінці звітної періоду (разом з іншими загальновиробничими витратами), шляхом розподілу включається до виробничої собівартості готової продукції (виконаних робіт, наданих послуг) та собівартості реалізації;

для адміністративних потреб – вартість запасів визнається в складі витрат діяльності в частині адміністративних витрат (рахунок 92 «Адміністративні витрати»);

для збутових потреб – вартість запасів визнається в складі витрат діяльності в частині витрат на збут (рахунок 93 «Витрати на збут»);

для підтримання об'єктів основних засобів в робочому стані – вартість запасів визнається у складі витрат діяльності залежно від функціонального використання (експлуатації) основного засобу;

для поліпшення об'єктів основних засобів (під час модернізації, реконструкції) – вартість запасів визнається у складі капітальних інвестицій (субрахунок 152 «Придбання (виготовлення) основних засобів») та включається до первісної вартості основних засобів, які пройшли процес поліпшення;

під час створення (будівництва) об'єктів основних засобів власними силами – вартість запасів визнається у складі капітальних інвестицій (субрахунок 152 «Придбання (виготовлення) основних засобів») і після закінчення робіт включається до первісної вартості об'єкта.

Такий підхід до групування виробничих запасів на етапі використання дає можливість правомірно та впорядковано відображати їхню собівартість витрачання в системі рахунків бухгалтерського обліку.

На третьому етапі виробничі запаси доцільно класифікувати за шляхами вибуття (табл. 4).

Групування виробничих запасів за етапі вибуття передбачає формування собівартості, за якою цінності відображаються в системі рахунків обліку, та визнання їхньої вартості у складі тих чи інших витрат, а саме:

реалізація за грошові кошти, передача в обмін на подібні (неподібні) активи – вартість запасів визнається у складі витрат діяльності в частині інших витрат операційної діяльності (субрахунок 943 «Собівартість реалізованих виробничих запасів»);

безоплатна передача – вартість запасів визнається у складі витрат діяльності в частині витрат операційної діяльності (субрахунок 949 «Інші витрати операційної діяльності»);

Таблиця 4

Класифікація виробничих запасів на етапі вибуття

Класифікаційна ознака	Групування виробничих запасів	Мета класифікації
За шляхами вибуття	реалізація за грошові кошти	Достовірна оцінка виробничих запасів, визначення собівартості вибуття, повнота відображення облікової інформації в системі рахунків бухгалтерського обліку
	безоплатна передача	
	передача як внесок до статутного капіталу іншого підприємства	
	передача в обмін на подібні активи	
	передача в обмін на неподібні активи	
	вибуття за результатами інвентаризації (виявлена нестача запасів)	

Джерело: авторська розробка

передача як внесок до статутного капіталу іншого підприємства – вартість запасів визнається у складі необоротних активів у частині фінансових інвестицій (рахунок 14 «Довгострокові фінансові інвестиції»);

вибуття за результатами інвентаризації (виявлена нестача запасів) – вартість запасів визнається у складі витрат діяльності в частині інших витрат операційної діяльності (субрахунок 947 «Нестачі і втрати від псування цінностей»).

Отже, наведена класифікація виробничих запасів, яка побудована через призму операцій, які виникають на етапах руху запасів, дасть змогу оптимізувати їхню структуру, забезпечити ефективне їх використання, сприяти поліпшенню стану виробничого процесу. При цьому для потреб аналітичного обліку класифікацію виробничих запасів для кожного індивідуального підприємства слід формувати з урахуванням галузі, в якій воно функціонує, його технологічних особливостей, організаційної структури.

Висновки. Практика показує, що облік виробничих запасів усе ж таки є трудомісткою ділянкою. Тому не дивно, що на багатьох підприємствах спостерігаються певні недоліки, а на деяких – запущеність обліку, що призводить до великих утрат запасів. Усе це зайвий раз підтверджує, що до цього часу залишаються невирішеними

багато важливих питань, пов'язаних із розробленням науково обґрунтованої системи обліку запасів.

Запропонований підхід до групування виробничих запасів забезпечить формування якісного інформаційного підґрунтя для системи управління підприємством, що буде сприяти підвищенню ефективності діяльності та зростанню конкурентоспроможності. Практичне використання запропонованої класифікації виробничих запасів забезпечить виконання основних завдань їх обліку, а саме: своєчасність документування операцій із надходження, використання та вибуття запасів; достовірність формування первісної вартості виробничих запасів у процесі їх придбання (отримання, створення) та собівартості витрачання (вибуття); повноту відображення операцій із руху виробничих запасів у системі рахунків бухгалтерського обліку. Для потреб економічного аналізу такий підхід дасть можливість провести аналітичне дослідження складу, структури, динаміки виробничих запасів на етапах їх отримання та вибуття, проаналізувати забезпеченість підприємства виробничими запасами, оцінити ефективність їх використання. При цьому перелік класифікаційних ознак може бути доповненим залежно від специфіки діяльності підприємства та потреб користувачів інформації.

Список використаних джерел:

1. Довга Т.А. Проблеми оцінки виробничих запасів господарюючими суб'єктами в умовах інфляції. *Інвестиції: практика та досвід*. 2015. № 8. С. 88–94.
2. Кудіна О.М. Процесний підхід до організації обліку виробничих запасів підприємства. *Інноваційна економіка*. 2015. № 1(56). С. 220–226.
3. Шевців Л.Ю. Організація та методика обліку виробничих запасів як важливою складовою оборотних активів підприємства. *Інтернаука. Серія «Економічні науки»*. 2018. № 4(44). С. 65–69.
4. Лавруша О.Г. Класифікація виробничих запасів на металургійних підприємствах. *Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності*. 2012. Вип. 1. С. 135–139.
5. Степаненко О.І. Побудова процесу документування виробничих запасів: організаційний аспект. *Науковий погляд: економіка та управління (правонаступник наукового журналу «Вісник Академії митної служби України. Серія «Економіка»)*. 2019. № 1(63). С. 229–239.

References:

1. Dovgha T.A. (2015) Problemy ocinky vyrobnychych zapasiv ghospodarjuyuchymy sub'jektamy v umovakh infljaciji [Problems of estimating inventories by economic entities in the context of inflation]. *Investyciji: praktyka ta dosvid*, no 8, pp. 88–94.
2. Kudina O.M. (2015) Procesnyj pidkhdid do orghanizaciji obliku vyrobnychych zapasiv pidpryjemstva [Process approach to the organization of the inventory of the enterprise]. *Innovacijna ekonomika*, no 1(56), pp. 220–226.
3. Shevciv L.Ju. (2018) Orghanizacija ta metodyka obliku vyrobnychych zapasiv jak vazhlyvoju skladovoji oborotnykh aktyviv pidpryjemstva [Organization and methodology of accounting inventories as an important component of current assets of the enterprise]. *Mizhnarodnyj naukovyj zhurnal «Internauka». Serija «Ekonomichni nauky»*, no 4(44), pp. 65–69.
4. Lavrusha O.H. (2012) Klyasyfikatsiia vyrobnychych zapasiv na metalurhiinykh pidpryjemstvakh [Classification of inventories at metallurgical enterprises]. *Teoretychni i praktychni aspekty ekonomiky ta intelektualnoi vlasnosti*, vol 1, pp. 135–139.
5. Stepanenko O.I. (2019) Pobudova protsesu dokumentuvannia vyrobnychych zapasiv: orhanizatsiinyi aspekt [Construction of the process of documenting inventories: organizational aspect]. *Naukovyi pohliad: ekonomika ta upravlinnia (pravonastupnyk naukovoho zhurnalu «Visnyk Akademii mytnoi sluzhby Ukrainy. Seriia: Ekonomika»)*, no 1(63), pp. 229–239.

УЧЕТНЫЙ АСПЕКТ ПОСТРОЕНИЯ КЛАССИФИКАЦИИ ПРОИЗВОДСТВЕННЫХ ЗАПАСОВ

Аннотация. Эффективность системы управления производственными запасами неразрывно связана с системой бухгалтерского учета. От качества учетной информации зависит рациональное использование запасов в хозяйственной деятельности предприятия. Учетная информация является основой для принятия управленческих решений, а возможность использования учетных данных обеспечивается качественными свойствами самой информации. Полнота и достоверность информации о производственных запасах базируются на их четкой классификации, используемой для нужд учета, анализа и управления. В статье обоснованы теоретические аспекты классификации как науки и метода познания объекта. Выделены этапы создания классификации и требования к ее построению. Разработана модель информационного потока производственных запасов, которые возникают на этапах их движения. Обоснован новый подход к построению учетной классификации производственных запасов, в основу которого положены этапы движения запасов: поступление, использование, выбытие. Доказано, что предложенная классификация является содержательной, информативной и может использоваться в практической деятельности предприятия.

Ключевые слова: классификация, производственные запасы, учетная информация, информационные потоки, документирование, классификационный признак, этапы движения производственных запасов.

ACCOUNTING ASPECT OF CLASSIFICATION CONSTRUCTION PRODUCTION INVENTORIES

Summary. The effectiveness of the inventory management system is inextricably linked to the accounting system. The quality of accounting information depends on the rational use of inventories in the economic activity of the enterprise. Accounting information is the basis for strategic management decisions. And the ability to use credentials is provided by the quality properties of the information itself. The completeness and reliability of inventory information is based on their clear classification, which is used for accounting, analysis and management purposes. The article describes the theoretical aspects of classification as a science and method of cognition of the object. The stages of classification creation are revealed: 1) determination of the sign by which separation is made; 2) the procedure for constructing the classification; 3) adaptation - the procedure for its practical use. Requirements for selection of classification features are investigated. A model of information flows of inventories that emerge at the stages of their movement is developed. Production inventories are suggested to be grouped by stages of their movement: 1) acquisition (creation, receipt) of stocks; 2) use of inventories in business activities; 3) realization (transfer) of stocks. The new approach to the construction of accounting classification of inventories is substantiated, which is based on the stages of inventory movement: receipt, use and disposal. It is suggested to classify stocks by the following characteristics: 1) by ways (sources) of receipt; 2) for the purpose (nature) of use in economic activity; 3) by ways of disposal. It is proved that the proposed classification is meaningful, informative and can be used in the practical activity of the enterprise. Its practical use ensures the fulfillment of the main tasks of accounting: 1) timely documentation of operations on the receipt, use and disposal of stocks; 2) the accuracy of the formation of the initial cost of inventories in the process of their acquisition (receipt, creation) and cost of expenditure (disposal); 3) the completeness of the display of operations on the movement of inventory in the accounting system.

Key words: classification, production stocks, accounting information, information flows, documentation, classification feature, stages of movement of production stocks.

УДК 336.74:657.6

DOI: <https://doi.org/10.32782/2413-9971/2020-30-33>

Стовпова А. С.

*аспірантка кафедри обліку і оподаткування
Київського національного економічного університету
імені Вадима Гетьмана*

Stovpova Anna

*Post Graduate Student
at the Department of Accounting and Taxation
of the Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman*

ОСНОВНІ ЗАВДАННЯ І КОМПОНЕНТИ АУДИТУ ЕЛЕКТРОННИХ ГРОШЕЙ

Анотація. У статті досліджено методологічні засади аудиту електронних грошей, у тому числі віртуальних валют. Отримано висновок, що завдання аудиту мають враховувати новітність і технологічну складність електронних грошей. Під час проведення аудиту різновиду електронних грошей – віртуальних валют необхідно ставити додаткові завдання щодо перевірки й оцінки існуючих ризиків, висловлення думки щодо ефективності та причин використання суб'єктом господарювання таких засобів. Постановка завдань має бути релевантною до базових компонент аудиту електронних грошей у системі тристоронніх відносин «аудитор – стейкхолдер – відповідальна сторона (суб'єкт господарювання)». Серед основних завдань аудиту електронних грошей, які досліджувалися, – оцінити пов'язані ризики, наприклад регуляторний ризик, технологічний, ризик зміни вартості, відсутність статусу законного платіжного засобу (в Україні та більшості країн), комплаєнс-ризик. Також важливим завданням є оцінка адекватності системи внутрішнього контролю суб'єкта господарювання над електронними грошима.

Ключові слова: аудит, електронні гроші, віртуальні валюти, криптовалюти, аудит, блокчейн, компонент аудиту, завдання аудиту.

Вступ та постановка проблеми. Електронні гроші визначені Директивою 2009/110/ЄС як записана в електронні пам'яті грошова вартість, що є вимогою до емітента отримати кошти для здійснення платіжної операції, та приймається іншими юридичними і фізичними особами [16]. Такі гроші, їх випуск та емісія знаходяться під контролем центральних регуляторів – національних банків. Випускати їх можуть за ліцензією тільки певні установи, які в європейському законодавстві носять назву монетарних фінансових інституцій (англ. – *Monetary Financial Institutions*, далі – *MFI*), до яких за методологією Євробанку належать установи – резиденти ЄС, які

здійснюють бізнес із залучення депозитів та подальшого надання кредитів або здійснення інвестицій у цінні папери. Вони охоплюють національні банки, кредитні та інші установи, включаючи установи, що здійснюють операції з електронними грошима [19].

Разом із тим одночасно з офіційно дозволеними і контрольованими електронними грошима МФІ все більшої популярності набувають віртуальні валюти, особливо криптовалюти. Найбільш відома криптовалюта – це біткоїн. Власники суб'єктів господарювання, які мають справу з віртуальними грошима, та їхні потенційні інвестори потребують отримання якісних аудиторських послуг